

Zimbabwe, země ze zpráv

Pavel Kopecký

Abstract

Der Autor kommentiert die gegenwärtige Situation in Simbabwe.

Keywords: Zimbabwe, Africa, President, Mugabe

„Zimbabwe, kde to je?“ říkají si lidé, když v televizi uslyší jméno země a jejího prezidenta Mugabeho, načež se spokojí nejspíše s tím, že je to někde v Africe. Skutečně: na jihu černého kontinentu leží relativně menší státní útvar toho názvu, s hlavním městem Harare a (podle vlastně už zastaralých oficiálních odhadů) se 12,3 milionu obyvatel. Méně než jedno procento mají tvořit běloši, převážně potomci bílých kolonizátorů.

Nebudeme se zbytečně probírat komplikovanými historickými vztahy v tomto koutu planety, ale nesmíme vynechat, že území, jehož jménem vzdaly koloniální elity hold slavnému činovníku Cecilu Rhodesovi (1853-1902), náležela od dob *Skota* Davida Livingstona pod britskou korunu. Jenže Velká Británie prodělala po 2. světové válce dočasný politický posun doleva, ztrátu prestiže a klíčovou změnu vztahu k ujařmeným regionům. V závislých oblastech jihu černého kontinentu, kde žilo značné procento potomků Evropanů, naopak mezi privilegovanými sílily pocity nebezpečí „zkázy toho, co zde běloši dokázali, konec evropské civilizace a všeho, co bylo do této země vloženo“.

Na konci roku 1965 vyústilo politické napětí mezi „mateřskou“ zemí a Rhodesii v jednostranné vyhlášení nezávislosti pod vedením pádné ruky premiéra Iana Smitha (1919-2007). Následovaly stupňované ekonomické sankce vůči mladé entitě a ani její největší zastánci – rasová demokracie Jihoafrické republiky, posílající na pomoc početné bezpečnostní jednotky, a Portugalsko, tj. starobylá kolonialistická moc v čele s fašizujícím profesorem Antoniem Salazarem (1889-1970) a zásadními zájmy v regionu – nikdy de iure neuznali její svrchovanost. Diferencovaný přístup řady států, včetně supervelmoci USA, vůči vnějším tlakem vnitřně spíše ještě stmelenějšímu režimu napomohl i hospodářsky: vedle tabáku

výrazně exportní ekonomika nabízela strategický chrom, jenž tehdy Spojeným státům americkým dokázal nabídnout jedině Sovětský svaz...

Režimu ale narůstalo reálné vnitřní nebezpečí. Kráčelo o budování aktivních antiapartheidních partyzánských skupin. Protirežimním bojůvkám pomáhaly spřízněné africké režimy a nemohlo chybět Československo, SSSR, Kuba, Čína nebo Severní Korea. Strategickou iniciativu pravidelných sil Rhodesie nahlodávaly prohlubující se ekonomické i geopolitické problémy – do druhé skupiny náležel pozvolný ústup Portugalska z Mosambiku a Angoly zhruba v polovině 70. let minulého století. Přes velké zmatky, opětovné vměšování Spojeného království a dalších vlivných hráčů vzniká počátkem roku 1980 Zimbabwská republika, jejíž nové volby dosti nečekaně vyhrává vynikající stratég se širokým vzděláním, rétoricky velmi radikální absolvent misijní školy Robert Mugabe (nar. 1924) v čele Afrického národního svazu Zimbabwe.

Proti všemu očekávání se prezident, nejsilnější postava mladičkého státu, zpočátku rozhodl pro umírněný, v praxi realistický postup, který byl na hony vzdálen marxistické terminologii povstalců, a přitom se líbivých hesel i dalšího posilování svých pozic zdaleka nezhříkal. První roky samostatnosti ovládl (pro revoluce tolik typický) duch nadšení z růstu, jenže devadesátá léta přinesla zemi zasažené suchem a dlouho tabuizovanou epidemií AIDS vážné ekonomické problémy. Počala stoupat inflace, jejíž vrchol v roce minulém zcela znehodnotil zimbabwský dolar, když dosáhla astronomických výšin, jaké překonaly dokonce výmarské Německo či izolované Miloševičovo Srbsko. Na konci desetiletí zavlekli místní vůdcové zem do vojenského dobrodružství v Kongu během tzv. africké světové války. Rostoucí nespokojenosti a vzestupu Hnutí za demokratickou změnu znevažovaného odboráře Morgana Tsvangiraie čelil režim šikanováním opozice a od roku 2000 systematickým, formálně spontánním zabíráním bělošských statků ve prospěch tzv. válečných veteránů, jejichž předák Hunzvi sice nikdy neválčil za rovnost ras, ale zato si získal pozoruhodnou přezdívku „Hitler“.

Bezhlavé pozemkové „reformy“ prudce zhoršily situaci v zemi, jelikož byla nalomena hospodářská páteř země. Vzápětí se objevily další kruté reglementace opozičních skupin a volební podvody. Krom hyperinflace nastal v posledních letech kritický nedostatek potravin, ba hladomor, což naznačují také epidemie cholery s tisíci oběťmi. Naprosto logickou se stala masová emigrace, především do JAR, kde ještě zvýšila již tak extrémní zločinnost. Přestože zcela nedávno vláda a opozice Zimbabwe zformovaly exekutivu národního porozumění, není

zdaleka jisté, nakolik upřímné jsou i nyní záměry Mugabeho stoupenců, kteří si udrželi kontrolu bezpečnostních složek. Podezření koneckonců vzbuzuje i nedávná automobilová havárie, při které se premiér Tsvangirai zranil a jeho žena zemřela. Vzdor dohodám neskončila také šikana bílé menšiny, de facto rovněž již součásti původní populace, což zločinnou svévoli proti ekonomicky aktivním potomkům kolonistů činí ještě absurdnější. Když proto znovu stočíme pozornost k úvodní otázce a použijeme jako inspiraci název filmu, potom bezmála zhroucený stát Zimbabwe leží *nikde v Africe*. A Bůh, na nějž se odvolává „císař“ Mugabe, musel nejspíš zemřít hlady.